

'Avonturen beleefd, doodsangsten uitgestaan en een hoop geluk gehad'

Afscheid van een kleurrijk waterleven

Door Corine Nijenhuis

De wens van Steen (75) om nooit meer aan de wal te hoeven, is niet uitgekomen. Maar de wens om te kunnen blijven zwerfen tot zijn dood, die geeft hij niet op. Al is het dan zonder Geertje. Want Andries Cornelis van den Heuvel, zoals zijn echte naam luidt, heeft zijn steelsterven verkocht. Na meer dan 40 jaar met haar samen te zijn geweest. Als vrachtschip én als zwerfend woonschip.

Het valt hem niet mee, afstand doen van Geertje. Want al vindt Steen dat een schip zelf geen ziel heeft maar wordt bezielde door de opvarenden, hij is wel zeer aan haar gehecht geraakt. Zijn uitspraak 'dat een schip tenslotte alleen maar ijzer, een zonnige spullen en een motor is', is inmiddels achterhaald. Ook nu het ruim langzaam wordt ontakeld, omdat het schip leeg opgeleverd moet, blijft Geertje wat Steen betreft haar karakter behouden. Er is zoveel historie, er zijn zoveel verhalen, het schip is ervan doordrenkt.

Roofdiverzorg
Hun gezamenlijke geschiedenis begon in 1977. Na een korte nautische carrière als bakzeun en matroos op diverse zeeschepen vol vracht en passagiers, als maat op een Kempenaar waar het hout plankje voor

plankje geladen werd, en op een kopschroefloos Rijn-Hernekanaalschip, waarop hij werkelijk leerde varen, woonde Steen weer aan de wal. Daar had hij de meest uiteenlopende baantjes, waaronder dat van roofdiverzorg in de diertuin. 'Daar moest ik halve kisten uit elkaar kloven, als vegetariër! Uiteindelijk werkte hij in een natuurwinkel en woonde in een woonwagen. Met zijn kano bevoer hij het water tussen Maas en Waal, zo kon hij 200 stinksigaren plukken voor een man die daarom vroeg. Als dank kreeg hij een autoleutel. De bijbehorende Fiat was door de eigenaar gewonnen met kaarten, Steen mocht hem hebben. Maar ik had al een fiets. En ook een transportfiets. Dus wat moest ik met een auto?'

Mijnveger
Hij besloot er een schip mee te gaan zoeken. Steen

had een paar duizend gulden gespaard met het maken van ringen. In plaats van diamanten zette hij kristalstenen in het metaal, het leverde hem de bijnaam Steen op. Het eerste schip dat hem beviel was een houten mijnveger. Het vaartuig kostte 4000 gulden. Maar die was totaal verrot. Toen ik een schroevendraaier uit het hout trok, begon het water te spuiten. Dus zocht hij verder, need langs sloten en kanalen en vond Geertje. Ze lag in Smilde en kostte 15.000 gulden. Teveel om zomaar neer te tellen, dus moest Steen naar de bank voor een lening. Wat hij verdiende vroeg de medewerker. 'Nou, zei Steen trots, soms wel 50 gulden in de week met mijn ringen. Hij kon daar prima van leven, maar de bankemployé leek hem aan alsof hij gek was. Gelukkig stond een vriend garant en kon Steen ook nog eens 2000 gulden van de prijs afkrijgen. 'Al moest ik daarvoor wel liters whisky drinken met de schipper. Op mijn kosten.'

Dwelsterven
Geertje is een steelsterven met een paardenkont. 'Een dwelsterven. Dat zijn geen makkelijke schepen. Met een klap wind is een goete maat goud waard.' En die maat had hij nodig. Want Geertje had een vrachtersgunning. Steen besloot te gaan beurzen, al had hij

'Geen schroom om raad te vragen aan collega-schippers'

geen idee hoe het bevrachtingsstelsel werkte en nauwelijks kennis van de Nederlandse vaarwegen. Dus toen er een reis kunstmet naar Smilde op het bord kwam, nummerde hij direct: 'Want dat wist ik te vinden.'

Maar niet alleen het beurzen was nieuw. 'Ik had ervaring met varen, maar niet als schipper. Als je stuurman bent en je ziet het niet zitten, dan zeg je 'kom Jan, doe jij het maar', maar als schipper kon dat niet meer.' In het begin had hij wel zenuwen. Als hij met storm naar Europoort moest, om te laden. 'Dan kom je daar, bij nacht en ontij, met zo'n klein bootje.' Maar langzaam wende het. Steen leerde al doende. 'Ik schroomde nooit een schipper te vragen hoe hij het deed, bijvoorbeeld met harde wind dwars op de kop. Ik leerde aan leefzijde zo'n anderhalve meter ketting aan een touw overboord te gooien, dat sleetpe over de bodem en rende de kop, dan hoefde ik niet dwars op een brug aan te varen.'

Turfroute
Geertje voer veel op de turfroute. Over de Tjonger en de Oostervlakte Compagnonsvaart, ze paste precies in de sluisen. Maar met 100 ton kaïnietmet in het ruim lag ze wel diep, en af toe dreigde ze vast te lopen. Dan zette Steen de motor in de wijstand, 'want als je gaat porren, dan maak je een buit achter je kont en kom je steeds vast te zitten.' Lossen gebeurde bij een kleine coöperatie, met een kranetje of de vijzel. 'Verlengings moest Geertje achteruit terug, pas na enkele bruggen kon Steen

Jan Jansen '80 hield Steen de vrachtaart voor gezien en timmerde het ruim in met afgekeurde steigerplanken die hij van aannemers kreeg. In de daaropvolgende jaren zorgde hij dat hij zoveel mogelijk zelfvoorzienend was.

draaien. Hij stuurde met een koproer. 'Heel strak, want als de kop eenmaal aan de scharrel gaat dan ben je het haasje.' Steen voer enkele keren op Ameland. 'Spannend met het tij, altijd rekenen, kijken hoe de wind waait, of het water naar je toe komt of juist gaat.' De eerste keer kwam hij in tijdnood. 'Ik lag in Harlingen en kreeg een touw in de schroef. Zelf duiken voelde ijskoud, het was herfst. Toen bleek de tandarts om de hoek sportduiker te zijn, hij loste het probleem, tussen het boren door, eventjes op.' Maar inmiddels was Steen te laat om op eigen kracht de oversteek te maken. Een leeg vrachtschip hielp hem uit de nood, die sleepte Geertje in een vloek en een zucht het wad over. Maar toen ze eenmaal droogviel in een haven, zag ik dat haar kop kaal was, gezandstraald door het schroefwater vol schelpen.'

Een groter probleem was de modder. Steen was bang dat zijn schip vast zou blijven zitten bij opkomend water. Hij ging naar het café voor schippersadvies. 'Motor aan en achteruitdraaien, roepen ze. Zo spoel je het water onder het vlak.'

Ingevaren
Een keer ging het haast echt mis. 'We voeren op de Boven-Merwede, hadden een opdwaver met vier dun-

bakken gekruist. Mijn vriendin zag verderop een eiland in de rivier. Dat klopte: een eiland van water.' Het waren drie enorme hekgolven. De eerste kwam tot halverwege het dek. De tweede sloeg tegen de stuurruut. Geertjes kop verdween in de diepte. Steen had de tegenwoordigheid van geest om volaan achteruit te slaan voordat de derde golf toesloeg. In 1987 raakte Geertje ingevaren bij Montfoort. Steen bouwde een kook-en-sopietent aan zijn schip.

'Dit is wel het einde van een droom'

met erwtensop en drank. 'Heel gezellig, ik was zelf de grootste klant. Wekenlang duurde de vorst. 'Toen dacht ik, ik lig nu al zo lang stil, ik ga wat anders doen.' En zo ging het. Hij voer Geertje naar de vrijsluis die het Amsterdamse KNSM-land toen nog was en timmerde de ruim in met steigerplanken die hij van de aannemers kreeg. Toch bleef het onwennig om geen vracht meer te varen. 'Ik droomde heel vaak dat ik ging lachen. Dat haalde ik de lullen eraf en kwam het interieur tevoorschijn. De laiers riepen dat dat

toch niet zo kon, maar dan zei ik, goni maar vol, die troep komt wel weer tevoorschijn daarna.'

Zwerven
In 2016 verkocht Steen de ligplaats die hij op de KNSM had gekregen. Het geld werd in Geertje geïnvesteerd, in een kopschroef, elektrische ankerlier, aggregaat en accubak. Alles om zelfvoorzienend te zijn. En om alleen te kunnen varen zonder veel kracht. 'Want na vier keer te zijn opengesneden ben ik niet zo pittig meer.' Steen en Geertje hebben nog ruim drie jaar samen kunnen zwerven. Nu is het klaar. Steen kan Geertje niet meer onderhouden. Hij verkoopt haar nu ze nog in prima staat is. Al vindt hij het moeilijk. 'Want Geertje is zijn onderkomen, zijn basis. Zijn zwerfkamer. Maar aan alles komt een eind. 'Ik heb nu 'n leven gehad met het schip. Een kleurrijk leven. Fantastische avonturen beleefd, doodsangsten uitgestaan ook, een hoop geluk gehad. Je moet er toch een keer af. Maar het is wel het einde van een droom.' De nieuwe eigenaar wil het schip zoveel mogelijk in huidige staat houden. Steen is er blij om. Hij heeft vertrouwen in de koper. Al houdt hij graag nog wat ruimte in zijn hoofd. 'Half januari is de overdracht. Maar daar stoor ik me niet aan. Als ik intussen de loterij win dan zeg ik het gewoon af.' Hij moet alleen nog wel een lot kopen.

Een schip mag dan geen ziel hebben, de steelsterven Geertje was meer dan 40 jaar een zwerfkamer. Nu kan Steen niet meer voor haar zorgen en nadert het afscheid. (Foto: Corine Nijenhuis)